

Memòria de les activitats de la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA (Institut d'Estudis Catalans) del curs del 75è aniversari, corresponent a l'exercici 2009-10

Assemblea General Ordinària

El 18 de juny de 2009, se celebrà l'Assemblea General Ordinària de Socis i Sòcies de la Societat Catalana de Geografia (SCG), filial de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), corresponent al curs 2008-09. En començar, el president, Francesc Nadal, féu un breu repàs de les activitats realitzades durant l'exercici i destacà l'edició del núm. 65 de *Treballs de la SCG*, que aplega tots els materials del Segon Congrés Català de Geografia. En acabar, glossà la personalitat de João Carlos Garcia, que fou nomenat soci honorari.

A continuació, es presentaren i s'aprovaren l'acta de l'anterior Assemblea General Ordinària, la memòria d'activitats del curs 2008-09, l'estat de comptes de 2008 i el pressupost de 2009. Tot seguit es procedí a la renovació dels càrrecs de la Junta de Govern, que restà constituïda així:

president: Francesc Nadal i Piqué
vicepresident: Enric Mendizàbal i Riera
tresorera: Montserrat Cuxart i Tremps
secretari: Enric Bertran i González
vocal primer: Antoni Luna i Garcia
vocal segona: Mireia Baylina i Ferré
vocal tercer: Jesús Burgueño i Rivero
vocal quart: Vicenç Biete i Farré
vocal cinquè: Xavier Úbeda i Cartaña
vocal sisena: Carme Montaner i Garcia
delegat IEC: Joan Vilà-Valentí

En acabant, l'Assemblea ratificà la gestió de la Junta de Govern durant l'exercici 2008-09.

Activitats científiques

1. Conferències

Dimarts 29 de setembre de 2009, se celebrà la sessió inaugural del curs 2009-10, amb una conferència a càrrec de **Ramon Grau**, historiador de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, titulada *Contra l'esperit utòpic: Cerdà i el cas de Barcelona*.

Dijous 22 d'octubre de 2009, **José Antonio Rodríguez Esteban**, professor titular de Geografia Humana de la Universidad Autónoma de Madrid, dissertà sobre *El estudio del desierto: la cartografía del Sáhara Occidental*.

Dijous 19 de novembre de 2009, **Ray Hudson**, professor de la University of Durham, parlà de *The cost of globalization: producing new forms of risk to health and well-being*.

Dijous 17 de desembre de 2009, **José Luis Villanova Valero**, professor agregat de la Universitat de Girona, dissertà sobre *La Sociedad de Geografía Comercial de Barcelona (1909-1927)*.

Dijous 21 de gener de 2010, **Montserrat Pallarès Barberà**, professora titular de Geografia Humana de la Universitat Autònoma de Barcelona, parlà sobre *Com canviar quan els canvis són difícils? Avantatges i desavantatges de la Barcelona competitiva des de l'economia simbòlica*.

Dijous 25 de febrer de 2010, **Joan Tort i Donada**, professor titular d'Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat de Barcelona, dissertà sobre *El paisatge en Joan Maragall*. (aquesta conferència substituï la programada en començar el curs, a càrrec d'Arlinda Garcia Coll, de baixa maternal).

Dijous 11 de març de 2010, **Albert Rovira i Garcia**, investigador de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentària (IRTA) a Sant Carles de la Ràpita, dictà una conferència titulada *Passat, present i futur del Delta de l'Ebre. Cap a una nova gestió de l'aigua i dels sediments*.

Dimecres 14 d'abril de 2010, **Roland Courtot**, professor emèrit de la Université Aix-en-Provence, pronuncià una conferència titulada *Les dessins de terrain dans la géographie de l'École française (Paul Vidal de La Blache et Pierre Deffontaines)*.

Dimarts 15 de juny de 2010, se celebrà la sessió de cloenda del curs 2009-10, en la qual **Josep Oliveras i Samitier**, catedràtic d'Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat Rovira i Virgili, parlà *De quan mestre Vila conegué el patró Blanchard i de les coses que succeïren*. (aquesta conferència, prevista inicialment per al mes de maig es traslladà al juny, en substitució de la conferència programada a càrrec de Manuel de Solà-Morales, de baixa per malaltia).

2. Col·loqui internacional: Les transformacions territorials a banda i banda dels Pirineus

Dilluns 19 i dimarts 20 d'abril de 2010, se celebrà aquest col·loqui internacional, organitzat per la SCG, l'Institut d'Estudis Territorials (IET) i la Casa de Velázquez, amb la col·laboració de l'IEC, la Université de Lyon, l'École Normale Supérieure de Lió i la Société Environnement Territoire (CNRS – Université de Pau et des Pays de l'Adour). El col·loqui fou coordinat per **Rafael Giménez-Capdevila** (IET), **Claire Guiu** (Université de Nantes), **Jean-Baptiste Maudet** (Université de Pau et des Pays de l'Adour), **Francesc Nadal** (SCG / Universitat de Barcelona) i **Guillaume Vergnaud** (Casa de Velázquez).

Dilluns 19 d'abril, se'n celebrà la inauguració, amb la presència de **Salvador Giner de San Julián**, president de l'IEC, **Stéphane Michonneau**, en representació de Jean-Pierre Étienvre, director de la Casa de Velázquez, **Francesc Nadal i Piqué**, president de la SCG, i **Rafael Giménez-Capdevila**, en representació de Daniel Serra de la Figuera, director de l'IET. El

col·loqui fou presentat pels coordinadors ara citats. La conferència inaugural fou pronunciada per **Oriol Nel·lo i Colom**, secretari per a la Planificació Territorial, Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya.

El primer taller del col·loqui, titulat *Organització territorial: divisions i recomposicions*, fou moderat per **Jesús Burgueño i Rivero**, de la Universitat de Lleida, es desenvolupà al llarg del matí de dilluns 19 d'abril i s'hi presentaren les següents comunicacions: *Les recomposicions territoriales de part et d'autre des Pyrénées: comarcas et intercommunalité*, de **Sylvie Clarmont**, de la Université de Pau et des Pays de l'Adour; *En quête de territoires locaux intermédiaires: l'expérience des Pays en Rhône-Alpes et des comarques en Catalogne*, de **Guillaume Vergnaud**, de la Casa de Velázquez; *Interessos locals i territori en la creació de les noves vegueries a Catalunya*, de **Josep Oliveras i Samitier**, de la Universitat Rovira i Virgili.

El segon taller del col·loqui, titulat *Governança: canvis i resistències*, fou moderat per **Stéphane Michonneau**, de la Casa de Velázquez, es desenvolupà la tarda del mateix dia i s'hi presentaren les següents comunicacions: *La formació de la xarxa ferroviària a l'espai França-Península Ibèrica (1850-2010) i la seva implicació en l'accessibilitat de les àrees urbanes*, de **Laia Mojica i Gasol** i **Jordi Martí-Henneberg**, de la Universitat de Lleida; *Territoire contre réseau dans le rapport spatial de l'acteur politique*, de **Frédéric Tesson**, de la Université de Pau et des Pays de l'Adour; *Territoires et réseaux: la région métropolitaine de Barcelone*, de **Mariona Tomàs**, de la Universitat de Barcelona; *Les territoires de la pauvreté en France: délimiter, mesurer, agir*, d'**Emmanuelle Bonerandi**, de l'École Normale Supérieure de Lió; i *Entre el pla i el programa. Acció de govern i reconfiguració territorial*, de **Josep Antoni Báguena Latorre**, de la secretaria per a la Planificació Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya.

El tercer taller del col·loqui, titulat *Dinàmiques i construccions transfrontereres*, fou moderat per **Claire Guiu**, de la Université de Nantes, es desenvolupà al llarg del matí de dimarts 20 d'abril i s'hi presentaren les següents comunicacions: *Arc Mediterrani i Cooperació Territorial, concepts inseparables*, d'**Antoni Durà i Guimerà**, de la Universitat Autònoma de Barcelona; *Les dinàmiques actuals a les regions mediterrànies frontereres*, de **Gemma Molleví i Bortoló**, de la Université de Bourgogne; *L'Eurodistricte català transfronterer: creació del projecte i reestructuració territorial*, de **Mita Castañer i Vivas**, de la Universitat de Girona; *Estratègies nacionals en les comunicacions transpirinenques actuals*, de **Rafael Giménez-Capdevila**, de l'Institut d'Estudis Territorials; *Ribagorça, la frontera inexistent?*, d'**Alexis Sancho Reinoso** i **Joan Tort i Donada**, de la Universitat de Barcelona; i *Tauromachies et dynamiques transfrontalières*, de **Jean-Baptiste Maudet**, de la Université de Pau et des Pays de l'Adour.

El quart i darrer taller del col·loqui, titulat *Cultures i temporalitats de la construcció territorial*, fou moderat per **Francesc Nadal i Piqué**, de la Societat Catalana de Geografia i la Universitat de Barcelona, es desenvolupà la tarda del mateix dia i s'hi presentaren les següents comunicacions: *Le regard français sur les Pyrénées aragonaises: l'influence de Franz Schrader à l'origine d'un processus de patrimonialisation (fin XIXe début XXe siècle)*, d'**Isabelle Degrémont** i **Juan Sevilla**, de la Université de Pau et des Pays de l'Adour; *Les Terres de l'Ebre: quelles temporalités de la construction régionale?*, de **Claire Guiu**, de la Université de Nantes; i *Dels*

conflictes entre col·lectius d'usuaris al conflicte entre territoris. Manifestacions a propòsit de la darrera crisi de la sequera a Barcelona i els transvasaments, d'Ignasi Aldomà i Buixadé, de la Universitat de Lleida.

La suspensió de comunicacions aèries a causa de l'erupció del volcà Eyjafjallajökull impedí la presentació de les següents sis comunicacions, ja que els corresponents autors no pogueren assistir al col·loqui: *Reformar la administració territorial, ¿qué barreras? Una visión desde Galicia*, de Román Rodríguez González, de la Universidade de Santiago de Compostela; *L'acte III de la décentralisation en France: beaucoup de bruit pour rien?*, de Martin Vanier, de la Université de Grenoble I; *Desenvolupament territorial i governança dels espais oberts a Catalunya*, de Valerià Paül i Carril, de la Universidade de Santiago de Compostela; *Faire du nouveau avec de l'ancien: les dénominations des territoires de la localité en France (1995-2010)*, de Marie-vic Ozouf-Marignier, de l'École des Hautes Études en Sciences Sociales, de París; *L'histoire au service du projet de territoire: l'exemple du Pays Cathare*, de François Aussaguel, de la Université Montpellier III; i *La dynamique des jeux temporels dans les projets de territoires: les exemples du Libournais et du Périgord Noir*, de Christophe Quéva, de la Université d'Artois. Pel mateix motiu, no se celebrà la conferència de cloenda, a càrrec de Lydia Coudroy de Lille, professora de la Université de Lyon II. La comunicació *Geopolítica y gobierno del territorio en España*, de Juan Romero González, de la Universitat de València, no es presentà a causa de circumstàncies familiars del ponent.

3. Cursets i seminaris

Dimecres 17 i dijous 18 de març de 2010, el professor Juan F. Ojeda Rivera, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat Pablo de Olavide (Sevilla), impartí un seminari que tractà sobre *El paisaje como realidad vivida: claves para una aproximación interdisciplinaria*. La sessió del dia 17 es titulà *De país a paisaje. Percepciones, representaciones, identificaciones y simbolizaciones*; mentre que la de l'endemà, dugué per títol *Ambientes y paisajes paralelos en Andalucía y Marruecos*.

El mes de maig de 2010 es realitzà el seminari titulat *Sequeres i inundacions*. Dijous 6 intervingueren Anna Ribas, professora del Departament de Geografia de la Universitat de Girona, que parlà de *Les inundacions a Catalunya. Problemes i gestió*, i Carles Balasch, professor del Departament de Medi Ambient i Ciències del Sòl de la Universitat de Lleida, que tractà sobre *La reconstrucció de les riuades històriques. Millores en l'estimació de risc d'inundacions*. Dijous 13 parlà Mariano Barriandos, professor del Departament d'Història Moderna de la Universitat de Barcelona, que dissertà sobre *La sequera. Aspectes metodològics i resultats de l'estudi plurisecular*.

4. Presentacions de llibres

Dimarts 27 d'octubre de 2009, tingué lloc la presentació del llibre *Cartografia històrica dels Països Catalans*, de **Vicenç M. Rosselló i Verger**, catedràtic emèrit de Geografia de la Universitat de València i membre de l'IEC. L'acte comptà amb les intervencions de **Carme Montaner**, cap de la Cartoteca de Catalunya de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, **Francesc Nadal**, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de Barcelona, **Antoni Furió**, director de les Publicacions de la Universitat de València i catedràtic d'Història Medieval, i de l'autor del llibre.

Dijous 4 de febrer de 2010, es presentaren dos llibres, *Fire Effects on Soils and Restoration Strategies*, editat per Artemi Cerdà i Pete Robichaud, i *Efectos de los incendios forestales sobre los suelos en España*, editat per Jorge Mataix-Solera i Artemi Cerdà. L'acte fou introduït per **Xavier Úbeda**, professor del Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat de Barcelona, i comptà amb les intervencions dels editors: **Artemi Cerdà** i **Jorge Mataix-Solera**.

Dimarts 13 d'abril de 2010, es presentà l'obra *Atlas del turisme a Catalunya i del Visor Cartogràfic*, dirigida per **Francesc López Palomeque**, catedràtic d'Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat de Barcelona. L'acte comptà amb les intervencions de **Francesc Nadal**, president de la SCG; **Josep Huguet**, conseller del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya; **Josep Oliveras**, catedràtic d'Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat Rovira i Virgili; i el director de l'obra.

Tots els actes ressenyats fins ara se celebraren a la seu de Barcelona de l'IEC.

5. Sortides d'estudi i visites a exposicions

Dissabte 24 d'octubre de 2009, es realitzà una sortida d'estudi al **Baix Montseny**, dins el cicle *Les altres comarques*, dirigida per **Jesús Burgueño**, professor de la Universitat de Lleida. El matí s'esmerçà en una caminadeta fins al castell de Montsoriu, on **Gemma Font**, de l'Associació d'Amics del Castell de Montsoriu, explicà les característiques arquitectòniques de la fortificació i la seva restauració, i **Josep M. Panareda** complementà la visita amb una acurada explicació de la geografia de la comarca. En acabat de dinar, hom visità Sant Pere de Vilamajor, amb l'acompanyament de l'alcalde, **Josep M. Llesuy**, i el centre de la vila de Sant Celoni, amb guiatge de **Josep M. Abril**, historiador i tècnic d'aquest ajuntament. Com a cloenda, se celebrà un acte acadèmic en aquesta darrera població, amb intervenció de **Josep M. Llesuy**, **Francesc Deulofeu**, alcalde de Sant Celoni, i **Jordi Mas**, regidor de mobilitat de Vallgorguina, que tractaren d'aspectes relacionats amb la col·laboració intermunicipal al Baix Montseny.

Dissabte 16 de gener de 2010, la SCG efectuà una visita a l'exposició *L'Eixample Cerdà. 150 anys de modernitat*, muntada per la Fundació Urbs i Territori a les Reials Drassanes de Barcelona. La visita fou guiada per l'enginyer de camins **Francesc Magrinyà**, comissari d'aquesta mostra.

Dissabte 17 de març de 2010, tingué lloc la sortida d'estudi titulada **El parc fluvial del Llobregat (Berguedà)**, dirigida per **Jesús Burgueño**, professor de la Universitat de Lleida. Al matí, després de passar per la colònia industrial de l'Ametlla de Merola, hom féu una completa visita a la Colònia Vidal. Abans de dinar, un féu una caminadeta pel marge esquerre del Llobregat, a l'alçada de la colònia de Viladomiu Vell. A la tarda, els assistents visitaren la Torre de l'Amo de Viladomiu Nou.

Divendres 12 i dissabte 13 de juny de 2010, s'efectuà una sortida d'estudi a la **Cerdanya i el Conflent amb el Petit Tren Groc**, dirigida pel professor **Jesús Burgueño**. La primera part de la sortida consistí en dues visites, al vilatge de Rià i al Fort Libèria, a Vilafranca de Conflent. La segona, a la tarda, consistí en una visita a les coves càrstiques de les Canaletes i un itinerari amb tren, entre aquesta darrera vila i Sallagosa, a través de les gorges de la Tet i el coll de la Perxa.

6. Inauguració de la plaça Lluís Casassas

Dissabte 5 de juny de 2010, al migdia, se celebrà un acte d'inauguració de la plaça Lluís Casassas, situada a Nou Barris, al capdamunt del parc de la Guineueta, amb la presència de la vídua, fills i d'altres familiars de l'enyorat president de la SCG. L'acte, coordinat i presentat per Montserrat Cuxart, inclogué breus parlaments sobre la personalitat de Lluís Casassas i lectures de textos seus i d'altra autoria, a càrrec de diversos col·legues, deixebles i amistats: Francesc Nadal, Joaquim Clusa, Vicenç Biete, Maria Dolors Garcia Ramon, Jesús Burgueño, Enric Mendizàbal i Enric Bertran. Aquestes intervencions anaren acompanyades d'una introducció, un interludi i una cloenda musicals, seguida d'una copa de xampany.

7. Altres actuacions

Francesc Nadal, com a president de la SCG, participà regularment en les reunions de la SFCS i en el plenari de l'IEC. També representà l'àrea d'humanitats a la comissió de publicacions de l'IEC.

Antoni Luna fou el representant institucional de la SCG al Comitè Espanyol de la Unió Geogràfica Internacional i a les *Terceres Jornades de Revistes Científiques*, celebrades a l'IEC.

Mireia Baylina representà la SCG a la reunió de Londres de l'EUGEO, associació de societats de Geografia, associacions de geògrafs i altres organitzacions representatives dels geògrafs i de la ciència geogràfica als països de la Unió Europea.

Pau Alegre dissenyà el logotip del 75 aniversari de la SCG, que ha figurat en totes les convocatòries del curs 2009-10 i que es mantindrà en el proper, per commemorar la fundació de la SCG en 1935.

La SCG va donar suport a la campanya *Televisió Sense Fronteres: l'espai de comunicació de les llengües catalana, euskera i gallega*, per recolzar una proposició de llei presentada com a Iniciativa Legislativa Popular davant les Corts per aconseguir l'aprovació legal i definitiva de la

recepció dels programes autonòmics de ràdio i televisió realitzats en alguna d'aquestes llengües en el conjunt dels territoris que configuren llurs respectives comunitats autònomes.

La SCG col·laborà en la presentació de la *Guia per a l'elaboració d'una memòria social*, organitzada pel Col·legi de Geògrafs i l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya. L'acte, celebrat a la seu de l'IEC dimarts 3 de novembre de 2010, comptà amb la intervenció de **Francesc Nadal**, com a president de la SCG.

El febrer, **Jesús Burgueño** signà l'article d'opinió "Divisions territorials en un món sense límits" a *El Butlletí de l'IEC*, núm. 139.

La Setmana Santa d'enguany, es féu un **viatge a Jordània i Jerusalem**, organitzat per ARAC (A la recerca d'altres Cultures), *Cultural Travel Association*, sota els auspicis de la SCG, guiat pel consoci **Pere Andreu**.

La SCG donà suport a l'organització de la *Segona Conferència Econòmica de la Mediterrània Nord-occidental*, que se celebrarà a Barcelona el 2011.

8. Publicacions

Aquest curs 2009-10 s'han editat el volum 66 de *Treballs de la SCG*, corresponent a 2008, i el llibre *El mapa com a llenguatge geogràfic: textos de suport*, que aplega una col·lecció de textos de temàtica cartogràfica, de reconeguts autors d'arreu del món, seleccionats, traduïts al català i prologats per **Pau Alegre**, en ocasió del Segon Congrés Català de Geografia. Aquestes publicacions han tingut el suport econòmic de l'IEC i de la Diputació de Barcelona, i el segon d'aquests volums, és fruit d'un conveni de col·laboració entre la SCG, mitjançant l'IEC, i el Centro Nacional de Información Geográfica.

Els 65 números de la revista *Treballs de la SCG* en versió digital estan disponibles a *l'Obrador obert*, al web de l'IEC, que s'ha encarregat de l'edició de totes les pàgines en format pdf, i al portal *Hemeroteca Científica Catalana*.

Els consocis **Maria Dolors Garcia Ramon** i **Joan Tort** s'han integrat al **Consell Assessor de Treballs de la SCG**.

9. Premis de la Societat

El **VI Premi Joan Palau Vera per a treballs de recerca d'estudiants de batxillerat** fou declarat desert en no presentar-s'hi cap treball dins el termini establert.

El 22 d'abril de 2010, fou lliurat el **XV Premi Lluís Casassas i Simó** a **Laia Mojica Gasol** pel treball *Aportació metodològica a la delimitació d'aglomeracions urbanes. Aplicació a Gran Bretanya*. El jurat era format per **Antoni Luna**, **José Ignacio Muro** i **Anna Ribas**.

10. El web de la Societat: l'*obrador obert* (scg.iec.cat)

L'*obrador obert*, editat per **Pau Alegre**, ha continuat informant a través d'anuncis, convocatòries, notícies, cròniques i ressenyes, de tots els actes celebrats a la SCG, així com d'activitats d'altres institucions d'interès geogràfic, com ara conferències, congressos, col·loquis, premis, llibres i revistes. Hi ha un centenar llarg de semblances biogràfiques dels membres de la SCG ja traspasats, entre les quals totes les dels 27 socis fundadors i gairebé tots els seus contemporanis. Amb tot plegat, l'*obrador obert* ha continuat ampliant les seves pàgines, ha seguit diversificant l'autoria dels seus textos i ha arribat a les 350 ressenyes de llibres escrits per membres de la SCG. Des d'enguany, el web ofereix tots els fons de la revista *Treballs de la SCG* en format pdf.

Les activitats científiques organitzades per la SCG i ressenyades fins aquí han estat possibles gràcies a les subvencions econòmiques de la Diputació de Barcelona i l'IEC.

Obituari

L'octubre de 2009 traspasà Mme. **Yvette Barbaza**, membre d'honor de la SCG. La relació de la professora Barbaza amb la Societat datava de molts anys, de quan començà a preparar la seva tesi doctoral, *Le paysage humain de la Costa Brava* (1966).

El maig de 2010 morí **José Manuel Casas Torres**, antic catedràtic de les universitats de Saragossa i Complutense de Madrid, diverses vegades col·laborador de la SCG.

Notes diverses

El consoci **Javier Martín Vide**, catedràtic de Geografia Física de la Universitat de Barcelona, fou escollit **president de l'Asociación de Geógrafos Españoles (AGE)**

La consòcia **Anna Cabré**, catedràtica de Geografia Humana a la Universitat Autònoma de Barcelona i fundadora del Centre d'Estudis Demogràfics, s'incorporà com a **membre numerària de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC**.

Nombre de socis i sòcies

En acabar el curs 2009-10, el nombre de membres de la SCG és de **416**, dels quals 16 són honoraris i 400 són numeraris (EB).